

Gewapend verzet in Milaan

Hans Ramaerin de AS 186/187, voorjaar/zomer 2014.

‘Kritische Klassieken’ is een serie uitgaven die we moeten koesteren. Jaarlijks verschijnen er twee nieuwe herdrukken van boeken die al — soms vele — decennia geleden geprezen werden. De meerwaarde van deze serie van uitgeverij Schokland is behalve de gemoderniseerde vertaling vooral het informatieve nawoord in deze uitgaven.

Afgelopen jaar verscheen een heruitgave van de uit 1945 daterende roman, *Mens of niet* van Elio Vittorini over het Milanese verzet tegen de nazi’s en hun handlangers als de militie van de fascist Zwarte Hond. Hoofdpersoon in het verhaal, dat in de nadagen van de oorlog speelt, is N-2 die met zijn illegale groep tal van verzetsdaden pleegt. Zo opent de roman met een overval op het gerechtsgebouw, wat resulteert in een bloedbad onder de Duitse bezetter. Als represaille worden tientallen onschuldige burgers gefusilleerd. Ook deze morele dilemma’s van het verzet komen in de roman aan de orde.

Vittorini (1908-1966) sloot zich op jonge leeftijd aan bij de fascistische beweging van Mussolini. Maar in 1936 sloegen de twijfels toe: hij sympathiseerde met de Spaanse Republiek die zich verzette tegen de opstand van de ultrakatholieke en reactionaire Franco. Vittorini ontdekte nu dat zijn tot dan als antiburgerlijk gekoesterd fascisme niet (meer) strookt met de realiteit. Vervolgens werd hij uit de partij gezet en sloot hij zich aan bij het communistische verzet. Na de oorlog was Vittorini korte tijd hoofdredacteur van de krant *L’Unita*. In 1948 stapte hij uit de communistische partij.